

"Uzun zamanda ve efrad-ı kesîre içinde ve tahallül-ü mehasinle tâdil olunan müteferrik kusurları cerbeze ile cem edip bir zaman-ı vâhidde bir şahs-ı vahidden sudurunu tevehhüm ederek şedid cezaya müstehak görür." İzah eder misiniz?

"Hem de cerbeze ile insan, adalet yaparken zulme düşüyor. Zira insan kusursuz olmaz. Fakat uzun zamanda ve efrad-ı kesîre içinde ve tahallül-ü mehasinle ta'dil olunan müteferrik kusurları cerbeze ile cem'edip, bir zaman-ı vâhidde bir şahs-ı vâhiden sudûrunu tevehhüm ederek şedid cezaya müstehak görür. Halbuki bu tarz, bir zulm-ü şediddir."(1)

Cerbeze yanlışı doğru, doğruyu yanlışı gösterme işlemidir. Cerbezenin en belirgin özelliği; bir yanlışı sümbüllendirerek doğruya galip getirmek ve doğru gidenleri saptırmaktır.

Mesela, bir insan düşünelim; kırk yıllık hayatından sadece hata ve kusurları toptasak ve bu kusur ve hataları bir anda işlemiş gibi göstersek, herkes bu adamın canavar olduğuna hükmeder ve idam edilmesine karar veririz. Oysa bu bakış zalimce bir bakıştır ve asla sağlıklı değildir.

Bir insanın iyi mi kötü mü olduğunu değerlendirirken; iyilik ve kötülükler beraber hesap edilir. **Sadece kötülükleri toptayıp iyilikler görmezden gelinirse bu zulüm olur.**

Mesela, bir insanın ömrünün tamamında oluşan vücut kirleri toptansa ve bir anda hayal edilse, insana kir yumağı ve çöp demek gerekir; ama o kirlere zamanında banyo ile temizlendiği için o kirlere topluca düşünmek bir anda hayal etmek haksızlık olur. Cerbeze banyoyu esgeçip, dikkatleri sadece kirlere teksif etmek istiyor ki; bu zalimce bir yaklaşımdır.

Osmanlının kusur ve hatalarını toptayıp iyiliklerini görmezden gelmek de yukarıdaki cerbezeye bir örnektir. Aynı şey demokrasi ve cumhuriyet için de geçerlidir. **Olaylara cerbeze ile değil adil bakmak gerekiyor...**

Dipnotlar:

-
- (1) bk. [CERBEZE.](#)
(2) bk. [Divan-ı Harb-i Örfî, Mukaddime.](#)